
SosyalGüvenlikSistemi

Ab

Ayhan Bayar
Financial Advisory

Sosyal Güvenlik Sistemi

Türkiye'deki sosyal güvenlik sistemi, 2007 yılında büyük bir dönüşüm sürecinden geçmiş ve bu sürecin sonunda, farklı sosyal güvenlik fonlarının tek bir kurum bünyesinde toplanıp merkezi bir şekilde denetlenmesine dayalı olan, daha verimli ve daha hızlı işleyen bir sistem haline gelmiştir.

Reform programı kapsamında şunlar gerçekleştirilmiştir:

Üç farklı sosyal güvenlik kurumu olan SSK, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur, 2007 yılında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) adı altında tek bir kurum bünyesinde birleştirilmiştir. 2008 yılı itibarıyla, söz konusu üç sosyal güvenlik kurumu, nüfusun yaklaşık % 81'ini kapsamaktadır. Yeni sistem, 2008 yılının başından itibaren tam anlamıyla işlerlik kazanmaya başlamıştır.

Sosyal Güvenlik Prim Ödemeleri

Sosyal güvenlik primleri (çalışanın brüt kazancının belirli bir yüzdesi olarak hesaplanan) hem işveren hem de çalışan tarafından ödenebilmektedir. Aşağıdaki tabloda, özel sektörde çalışan ofis çalışanlarına ilişkin oranlar gösterilmektedir. Madencilik sektörü, petrol/doğal gaz arama sektörü gibi belirli sektörlerdeki çalışanlara ilişkin oranlar yapılan işin risk kategorisine bağlı olarak değişiklik gösterebilir.

Sosyal Güvenlik Primleri (ofis çalışanları)			
Risk türü	İşverenin payı (%)	Çalışanın payı (%)	Toplam (%)
Kısa süreli riskler	2-6,5*	-	1-6,5*
Uzun süreli riskler	11	9	20
Genel sağlık sigortası	7,5	5	12,5
İşsizlik sigortası katkı payı	2	1	3
Toplam	22,5*	15	37,5*

*Oranlar, yapılan işe ilişkin risk kategorilerine bağlı olarak değişiklik gösterir. Risk kategorisine bağlı olarak, işverenin payı % 2 ile % 6,5 arasında değişir.

Kendi ülkelerinde geçerli olan sosyal güvenlik katkı primlerini ödeyen yabancı uyruklu kişilerin, söz konusu ülke ile Türkiye arasında karşılıklı olarak imzalanmış bir sözleşme bulunması durumunda, Türkiye'de geçerli olan sosyal güvenlik primlerini ödemeleri gerekmez.

İşsizlik Sigortası Primi Ödemeleri

Çalışanın aylık brüt kazancı üzerinden, çalışanlar % 1, işverenler % 2 ve devlet % 1 oranlarında İşsizlik Sigortası katkı primi ödemek zorundadır. Sosyal güvenlik prim ödemelerine benzer şekilde, işsizlik sigortası primlerinin de aylık olarak ödenmesi gerekir. İşverenler bu tür katkı paylarını vergiye tâbi gelirlerinden düşebilirler. Öte yandan, çalışanların katkı payları gelir vergisi matrahlarından düşülebilir.

Türkiye ile imzaladığı sosyal güvenlik sözleşmesi hâlâ yürürlükte olan bir ülkedeki zorunlu sosyal güvenlik sistemine tâbi olmaya devam eden yabancı uyruklu kişiler, Türkiye’de geçerli olan sosyal güvenlik ödemelerine tâbi değildir. Söz konusu kişilerin kendi ülkesindeki sosyal güvenlik sistemine tâbi olduğunu kanıtlayan belgenin yerel sosyal güvenlik müdürlüklerine sunulması gerekir. Çalışan kendi ülkesindeki sosyal güvenlik sistemine tâbi değilse, genel olarak bu çalışanın Türkiye’de geçerli olan sosyal güvenlik ödemelerinin tamamını yerine getirmesi gerekir. İşsizlik sigortası primleri sosyal güvenlik prim katkı payları ile birlikte açıklanır ve Sosyal Güvenlik Kurumu’na ödenir.